

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben házhoz bordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség köziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 13.

Aratás és buza árai.

Az aratás vége felé közeledik; azon remények, melyeket a gazda a jó közép termés elérhetése iránt támasztott, igen megcsappantak és dacára a kiváló időnek, mely az aratási munkálatokat a lehető legkellemesebben befolyásolta, a mely hüvös voltánál fogva sem az aratót nem sarkalta, sem a kalászosok szemét meg nem szoritotta, — országsszerte általános a panasz. Vannak az országban egyes szigetek, a hol a minőség is kiváló és a mennyiség is kielégítő, de legtöbb helyen sem minőség, sem mennyiség nem felelt meg a hozzáfűzött reménységnek.

A termés árai ennél fogva a legóriásibb hullámzásokat mutatják. A kép még csak megközelítő eredményű. A gazda látja, hogy egy-egy helyen a termés kiváló minőségű ugyan, de azt is látja, hogy a keresztek száma a tarlón igen megapadt és a mennyiség nem fogja megütni a jó közép termés átlagát sem.

A börze sem alszik, a hausisták manővereznek, az üzerek lázas tevékenységgel futkosnak, hogy az árai teljes ki-

alakulásáig ügyességük jutalmát bezsebelhessék a tájékozatlan termelőn.

Természetes, a viláfgorgalomban Amerika játssza a főszerepet olcsó termelésével és őstermő erőben levő szűz földjeivel. Már ma ismeretes, hogy a farmerek lényegesen csaldottak várakozásukban az aratási eredményt illetően. Az értesülés a világ minden tája felé röpi és ez irányítja az öreg Európában is a kenyér magvak árait. Azért igaza van annak a terménykereskedőnek, aki azt mondja, hogy a gyors és jó biztos értesülés egész vagyont képvisel.

Hogy pedig nálunk a fedezetlen börze üzérkedés, a papiros-buza játéka még mindig burjánzik elég baj, emiatt bizony van oka feljajdulni a termelő gazdának, mert ennek a lelketlen játéknak mindig a termelő adja meg az árát. Valóságos rabszolgája a börze manipulánsainak, a kik már csak Magyarországon duhajkodnak a legnagyobb lékevesztettséggel és még Ausztriából is úgy özönlének a budapesti nekik szabad légkörbe, mint a légy a mézre. Igen okadatolt volt hát gróf Zselénszky felszólalása a börze törvényeszerű megrendszabályozására nézve. Kár, hogy a taktika nem volt hozzá helyes. Valóságos vagyonmentés lenne ez, ha az üres üzérkedés játéka ellen

biztos védelmet nyujtanának a termények reális értékelésére nézve és megszüntetnék azon megfordított viszonyt, hogy a gazdasági termés ne lenne közprédája a fedezetlen börze játékoknak és az általánosan mit sem vesztő spekulációnak.

Az ország mezőgazdasági terménye képezi még mindig a legnagyobb közvagyon és ha a termelő gazda nem részesül kellő védelemben, — meg fog inogni az alap és épen úgy elpusztul, mint a hernyó által lekoppasztott gyümölcsfa. Minthogy minden a mezőgazda termése után indul úgy az ipar, mint kereskedelem létérdeke a gazdának, minden téren az ellen, a mi a mezőgazdasági termeléssel ellentétes, — erősebb védelmet követelni.

Kaczvinszky Andor.

Lipót Salvator főherceg Nagyváradon.

Az uralkodóház egyik tagja Lipót Salvator mint városunk vendége bár csak mint tüzér főfelügyelő jött Nagyváradra, nagyon kellemesen töltötte idejét vasárnap. A főherceg itt léte megkészserezte a forgalmat s felélénkítette a fürdőzők miatt meggyérült korzót. Ünnepe nemcsak a katonaság, de maga Nagyvárad is.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Klárka.

Írta: Julius.

Reggel van és meleg, következképpen egész napi hőségre van kilátás. Az ég alján bárányfelhők uszkálnak, reménységűl a szomszjas föld s a tikkadt levegőnek. Tarka a rét és bágyadt. Az elől húzó mocsár karsu nádját gyenge szél lengeti. Vékony erecske vidám csobogással ömlik a nádasba, honnan a vadrucák szárnycsattogása s a bölömbika bugása hallik. Itt-ott felbukkan a szárcsa fekete feje.

A parton lévő boglyába rakott sásos gypszénába favilla van szurva. Az eren túl komoly méltósággal fél lábun figyelve áll a hosszú lábú, piros csőrű golya, fejét kissé oldalt fordítva nyaka közé huzza. Kémszemlélődésében egyáltalában nem látszik zavarni a tőle alig pár lépésnyire lévő festő állvány, melyen lázas sietséggel aknázza ki az önként kínálkozó modelt egy festő leány.

Öszegyűrve fogja kezében pici batiz zsebkendőjét, egyre törölgeti a szél által nyakába szórt port, A levegőben repkedő apró muslicák arcába csapódnak. Csak az olykor nyakába

ömlő langyos fuvalom enyhíti a kiállhatatlan hőséget. Mintha érzéketlen volna, nem látszik tadomásul venni semmit. Szenvedélyesen huz egyik ecsetvonást a másikra. A fekete szárnytollakból hiányzik még néhány vonás, midőn a golya kiterjesztvén szárnyát, többszöri lomha lökés után felemelkedett.

A leány is elkészült ekkorára s köszönetet intve a golyának letévé ecsetét, palettáját pihenésképpen körülnézett, néhányat erőset pihegven, mint a kis fáradt galambok szoktak. Szeme, karja kimerült a kissé elhízott, erős, szőke leánynak. Vastag, tömör hajkoronája biztosan nyugodott fején. Egyetlen hajszál sem rakoncátlanodott, gyönyörűen simultak egymáshoz a puha selyemszálak. Csak hátul a puha fehér nyakra csüngött alá kacéran egy-egy hajfürt. Fehér halavány arca kékesen áttetsző. Kecses termetén könnyű pongyola ömlik alá, melynek ujjá könyöknél gummival van megszorítva, honnan a patyolat, fehér husos alsó karra széles csipke hull.

E pillanatban a nádas körül húzó dóban vászonruhás fiatalember csolnokon közelit, mellette vadász fegyver. Parthoz tolja a csolnakot, kezébe veszi fegyverét. Megpillantván a leányt, arcán az öröm kifejezése tükröződött vissza.

— De jól fest, Klárka!

A leány megrezzent a hangra, mert egyedül vélte magát, ijedten körülnézve megpillantá a fiatal embert, ki most szállott ki csolnakából, mellette megállván, vadászfegyverének csövére könyökölt. Magas termetű egészen fiatalember, visszanyírt szőke bajuszkaival.

A leány megismerte. Épp egy éve találkoztak. Szüleik szomszéd birtokosok. Egymással jó viszonyban vannak. Gyerek koruk óta ismerik egymást. Nyáron át sűrűn találkoznak. A leány hónappal idősebb. A fiu valahol jogászokodik.

Miután túl estek a viszontlátás örömein, mosolyogva kérde a leányt:

— Külsőre érti-e a jól festést, vagy a festményemre?

— A hogy akarja! — enyelgett s fiu.

— Maga még mindig ilyen szabadon beszél a lányokkal?

— Ez a természetem.

— Én már megszoktam. De higye el, sok leány kiállhatatlannak tartaná.

— Lehet. Én azonban igen meg vagyok a modorommal elégedve és a más kedvéért nincs is szándékom megváltoztatni.

— Na jól van édesem, valamiképp azt ne higye, hogy magamnak ambiciónalóm a maga

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart: Elsőrangú mütermekben úgy

lfj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árban lesz kiárustva. **árban elvállaltatnak.**

angol kosztümök, mint francia ruhák **rendkívül olcsó**

A főhercegnek nálunk töltött idejéről tudósításunk a következő:

A főherceg a székesegyházban.

Vasárnap reggel 9 óra előtt *Lipót Salvator* kir. herceg adjutánsa: *Wagner* tüzérezredes kíséretében, a város fogatán kihajtatott a I. szert. székesegyházba szent misét hallgatni.

A székesegyház bejáratánál *Bundala* Mihály kanonok és *Mayer* Antal pápai káplán, püspöki titkár fogadták a főherceget, a feszülettel és szentelt vízzel. A fenség megcsókolta a feszületet s a szentelt vízzel keresztet vetett.

Katonás léptekkel a szentélyben felállított külön imaszámolyhoz vonult, segédtsíjtjei pedig az első padosorban foglalt helyet.

Az ünnepélyes szent misét *Fetser* Antal felsz. püspök végezte, a szokásos segédlettel. A szent mise alatt insensatio volt s a feszületet békecsókra nyujtották a fenségnek.

A szent mise végén *Bundala* Mihály kanonok és *Mayer* Antal püsp. titkár a templomajtóig kísérték a főherceget, aki a feszületet megcsókolván, távozott s a város fogatán szállására hajtatott.

A főherceg adjutánsát meglepte a székesegyház hatásos festése, de különösen az énekkar remek előadása, melyet a fenséges ur is nagy áhitattal hallgatott s gyönyörködött a szép énekekben.

Tisztelgések.

Délelőtt fél 12 órától a tisztelgőket fogadta a főherceg. A szállodában részére berendezett lakosztályában felkeresték *Fetser* Antal felszentelt püspök, dr. *Radu* Demeter görög kath. püspök, *Glacz* Antal főispán és *Rimler* Károly polgármester. A tisztelgőket igen szívélyesen fogadta a főherceg. Dr. *Radu* Demeternek megígérte, hogy meglátja nézni a templomot.

Hétlőn délután az üdvözléseket viszonzta a főherceg. Segédtsíjtje kíséretében felkereste *Fetser* Antal felszentelt püspökét, dr. *Radu* Demeter gör. katolikus püspököt, *Glacz* Antal főispánt és *Rimler* Károly polgármestert.

A tisztelgések után a tüzérlaktanyába hajtatott a főherceg, ahol részt vett a tiszteletére adott ebéden.

A Püspökfürdőben.

A főherceg vasárnap délután 6 órakor a Püspök-fürdőbe ment ki. Hosszu kocsisor kísérette a főherceg kocsiját. A Püspökfürdőben a főherceget egyszerre meglepte a táj. Hűvös, árnyas fák, illatozó virágok, a fehér lóbusz, az erdővel borított hegyek s a barátságos vendégfogadó mind kellemes benyomást gyakoroltak a fenséges vendőgre. A megérkezés után a rendezett parkban sétált a főherceg. Atment a lóbuszvirágos tóhoz, itt megnézte az ujszodát. Ezután az egész tisztikar kíséretében a »Messzelátó«-hoz vezető egyenes uton végigsétált s a Messzelátóról, honnan az egész vidéket szabad szemmel is be lehet látni, gyönyörködött az ott egyszerre elébe táruló pompázó nyílt vidéken.

A Messzelátónál tetszésének többször adott kifejezést a főherceg. Majd az erdőknél bejövet egy másik uton mélyen behatolt az erdőbe, mindenütt a tisztikartól kísérvé. A vidék megsejtelése után hosszú asztalsorok mellett vacsorához ült a főherceg és kísérete. A vacsora alatt ő Fensége kellemesen töltötte az időt, gyönyörködött a magyar zenében s a legutolsó fürdői vonattal visszautazott Nagyváradra, ahol a Rimánóczy-szállodába hajtatott.

Egy magyar jelentés.

Lipót Salvator főherceg, mikor a püspök-fürdőbe megérkezett és az új uszodát megtekintette, érdekes kis epizód szakította meg szem-

létét. Ugyanis találkozott a szolgálatot teljesítő csendőr-őrmesterrel, *Péter* Lajossal.

Az őrmester a főherceg közeledtére tisztelgő állásba állott s mikor a főherceg közvetlen közelében volt, tisztelgett s magyarul jelentette a következőket:

— Császári és királyi Fenség! *Péter* Lajos csendőr járási őrmester vagyok, mint fürdői különítményi parancsnok.

A jelentés egyedül áll mint magyar jelentés. A főherceg a jelentésre nagyon szívélyesen felelt szintén magyarul.

— Nagyon szépen köszönöm! Köszönöm!

A főherceg ezután tovább folytatta szemlélését a fürdőben, mindenütt hivatalos távolságban kísérvé a csendőr-őrjáratától.

A főherceg szemléje a tüzérezred felett.

Már a kora hajnali órákban lázas és eleven élet nyüzsgött tegnap a nagy gyakorlótéren. A vén fák árnyékában hűsülő Ősi Boné-kut régen nem ért meg olyan katonai nevezetességű napot, mint amilyen a tegnapi volt, a nagyváradi 19-ik hadosztály tüzérezrednek, mely felett a legfelsőbb hadur után következő legnagyobb ura: *Lipót Salvator* főherceg, a monarchia haderejének tüzérségi csapat főfelügyelője tartott szemlé!

A derék tüzéreknek minden tekintetben meleg napjuk volt. Tisztek, legénység és lovak kemény munkában verejtékezték, hogy — ami nem is maradt el — kiérdemeljék, a fenséges szemlélőnek elismerő dicséretét.

A festőien szép csapatmozdulatoknak és felvonulásoknak a gyakorlótéren köröskörül táborozó előkelő közönségben is szépszámu nézőközönsége akadt. A határt fogatok zárták be előkelő közönség látcsövezte a pompás gyakorlatokat, míg e tarka keretnek derűs és kellemes színváltozatot nyujtottak, a hölgyek élén-

kinevelését illetve megszelidítését, — fejezték be tréfásan a leány.

A fiu a leányhoz lépve, komolyan a szemé közé nézett, szenvedélyesen megragadta kezét: — Pedig magának, Kláríka még ez is sikerülne.

A leány meglepetésében erősen a fiura irányítá tekintetét. Nagy kék szeméből melegség sugárzott. Jóleső áramként futott végig a pillantása, midőn egyenesen a beszélőre irányította. Idegen szemlélő föltétlenül kellemes meglepetést olvasott volna le arcáról. De ez csak egy pillanatig tartott, aztan megint nyugodt lett, mikor kérdé:

— Hogy-hogy?

— Mert látja, Kláríka, én reggeltől fogva szerelmes vagyok magába.

A leány ismét kutató pillantást vetvén rá, ajaka szélén mosoly játszadozott:

— Ez igen megtisztelő körülmény rám nézve, de azt hiszem, nem én vagyok az első, kit szerelmével kitüntetett s talán nem is az utolsó.

— Gonyt üz belőlem?

— Oh korántsem. De csak nem tart akkorá libának, hogy az ily rögtönzött vallomásokat készpénzként fogadom.

— Adjon módot és alkalmat, hogy bebizonyítsam.

— Nem Laci, nem. Nem lehet erről komolyan beszélni. Maradjunk csak a régi jóbarátok.

— És miért nem? E kérdés már ingerült hangon rebent el a fiatal ember szájából. A leány határozott tagadó magatartása izgatónag hatott rá. Makacsul ragaszkodott érzelméhez. Az ellenállás növelte benne a daccot.

— Hátba erőnek erejével kiveszi belőlem, őszinte leszek. Ha a papájának ilyen szándékkal elő állana, egy jól megérdemelt szidást kapna. En pedig — nohát mi tagadás benne — egy-két év múlva a vén leányok táborába soroztatnék és tudvalevőleg ez az egyetlen tábor, amely állandóan, de hiába várja az ostromló ellenséget. Hiszen én öt teljes hónappal vagyok magánál vénebb.

— De édes a körkörösbség a szerelmesek közt sohasem volt sem tiltó, sem bontó akadály.

— Ez igaz. Csakhogy egyelőre én még nem vagyok magába szerelmes.

— Sajnos, ez is igaz, — felelé a fiu olyan szomorú meggyőződéssel, hogy a leánynak kedve lett volna felkacagni. — De most felhagyok az ostrommal — folytatá a fiatal ember, de ez nem azt jelenti, mintha le is mon-

danék a vár bevévéséről. Kitarító vagyok mindenben. Én a maga szivecskéjét nem tartom bevehetetlennek.

— Nem mondtam soha ilyet, csak nem mindenki számára bevehető. Nem akarok az olyan rózsá sorsára jutni, amely a fáján kénytelen elhullatni levelét. Ha majd olyan jelentkez, aki az izlésemnek megfelel, feladom a vár további védelmét.

— És ki lesz az a nyomorult?

— Ejnye, ez már igazán nem szép, hogy az én jövődöbelimről ilyen szeretetreméltóan emlékezik meg, — felelé tettetett kedves sértődöttséggel. — Mindenesetre olyan lesz, a ki a várat nem csak elfoglalni, bevenni, de megtartani is képes lesz.

— De legalább engedje meg, hogy én is próbálkozzam az ostrommal.

A leány felkacagott:

— Na hallja, ez már igazán különös! Hát hallott már olyat, hogy az ellenség engedelmet kér a vár bombázására. Ez talán több az udvariasságnál.

— Megint magának van igaza. Majd gondolkozom az eszközökről.

— Hja az igazi szerelem nem gondolkodik, nem habozik, hanem ostrommal veszi be a várat. Ezt korántsem azért mondom, hogy

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador szíremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sírboltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézma-utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fióktelepek:

Déva. Nagyszeben. Bánpatak.

ken kifehérlő színes napernyői, kalapjai és toalettjei.

Valami megkapó nagyszerűség volt ebben a festői hatásokban váltakozó képben. A hullámos zöld réten majd khaetikus egyvelegben, majd bámulatos rendszerességgel és fegyelmettséggel mozog ez a nehéz fegyvernem az egész tüzérezred. A lovsok sebes iramodásban vágatnak; az ágyuk — félelmetesen hatalmas monstriumok, — csodálatos könnyűséggel siklanak egy-egy felvillanó néma kardintésre erre arra, a főherceg fényes kísérete gyors száguldással sokan ide-oda; az egész ensemblére pedig ráhull a juliusi hajnal tiszta, sugáradata kacéran cikázva a villogó kardokra, gombokon és aranyás paszomántokon.

A kitűnően sikerült csapatszemléről részletes tudósításunk a következő:

A nagyváradi 19-ik hadosztály tüzérezred felett *Lipót Salvator* főherceg, tüzérségi csapatfőfelügyelő tegnap reggel tartotta meg első szemléjét. Az ezred, 4 üteggel, teljes békelelétszámmal, tábori öltözetben, már 6 órakor, ütegekkel zárt felállításban, fogadásra készen állott, az ezredparancsnok vezénylete alatt. A szemlére különösen kedvező gyönyörű időben, legénység, lovak és ágyuk ragyogó tisztaságban, pedáns rendben várták a legfelső tüzéparancsnok érkezését, felállítási helyükön, a löporraktárhoz mintegy 300 lépésnyire északra, arccal a város felé. Néhány százlépésnyire elől az ezredkürtös állott, akinek az előírt kürtjeleket kellett a főherceg érkezésekor adni.

Hat órakor még nyüzsgött az utolsó elrendezkedésekkel mozgó az egész hatalmas tömeg; mikor egyszerre felhangzott a kürtjel és nyomban utána a vezényszó, amely szempillantás alatt szoborba öntötte az egészet. A kürtös három »Vigyáz« és két »felhívó« jele a hadosztály parancsnok *Grünzweig* tábornok megérkezését jelentette, aki az ezrednek második előljárója.

A tábornok fogadta az ezredes jelentését, végiglovagolt az arcvonal előtt, majd beállt a

jobbszárnyra fogadási helyére és ott várta a főherceg megérkezését.

Végre háromnegyed hét órakor megszólalt újra a jelzőtrombita. Élesen, meg-megreszkette harsant a langy nyári reggbe bele az uralkodó család tagjait és a főherceget mint csapatfőfelügyelőt is megillető kürtjelzés. Háromszor »vigyázz!« és kétszer a »diszjel«. A kürtös is, hogy elvégezte hivatását, rémes sebességgel tűnt el az arcvonal elől helyére, a csapathoz vágatva.

A kardok újra megvillantak, újabb néhány rövid vezényszó és a csapat néma mozdulatlan-sággal, mint egy elbűvölt tömeg várta a hatalmas urat.

Elragadó látvány volt az, midőn a vezénylő ezredparancsnok lova vágatába kapott, hogy a főherceg elé menjen és a csapathoz egyszerre felzöngtek az összes kürtök és fujták a lovasmenetet mindaddig, amíg a főherceg le nem lovagolta az arcvonalat, ami öt percnél is több időt vett igénybe.

A főherceg folyton tisztelegve lépésben haladt el az arcvonal előtt, mialatt minden lövegen, tiszten, tüzéren és lovon végig siklott a tekintete. Azután kiadta a parancsot, hogy az 1. 2. és 4-ik üteg a löporraktár árnyékában pihenjen, a 3-ik üteg pedig vonuljon az ürögdi erdőség felé eső magaslatra és bizonyos távolságban és irányban feltételezett ellenségre tüzeljen. Ezzel megkezdődött a részletes gyakorlati szemle. A 3-ik üteget jó félóráig gyakoroltatta a főherceg. Utána a 2-ik és 4-ik üteg következett, ezekkel kombinált harcalakzatokat gyakoroltatott egy óráig, majd a 4-ik üteggel foglalkozott rövid ideig és végül az egész ezredet vette elő. Folyton újabb és újabb harc helyzeteket feltételezve szakadatlanul mozogtak, vágattak, alakzatokat változtattak és tüzeltek az ütegek.

A főherceg azonban közben mással is foglalkozott. A környezetében lévő tisztekkel beszélgetett és gyakran hosszan nézte a gyakorló teret, amelyet ismételtel megdicsért, valamint a vidéket, melyek kedvességétől el volt ragadtatva.

Kellemes epizód játszódott le a csapatok egyik távolabb felvonulása közben. A főherceg

odalovagolt a szemlében szintén gyönyörködő *Rimler Károly* polgármesterhez és németül beszélgetésbe elegyedett vele.

— Jónapot polgármester ur! üdvözölte és barátságosan kezét fogott a polgármesterrel.

— Nagyon jól mulattam tegnap a Püspök-füredőben. Gyönyörű kis hely az.

A polgármester örömet fejezte ki effeleit, mire a főherceg körültekintett a vidéken és így szólt hozzá:

— Minden szép itt önöknél. A várostól is elvagyok ragadtatva. A gyakorlótér is milyen gyönyörű.

Majd még néhány barátságos szót intézve hozzá, visszatért kíséretéhez.

Eltekintve attól a nem közönséges memoriától, melylyel képes volt annyi idegen arclátása dacára a polgármestert, akit mindössze egyszer és igen rövid ideig látott azonnal felismerni, általában nagy elragadtatással beszélnek a főherceg lebilincselő, egyszerű és mindenkivel szemben igen barátságos modorról.

Úgyancsak erre vallott különben egy másik epizód is, midőn körültekintett és meglátta közelében az újságírókat, akik kocsin követték a csapatok mozdulatait. Azonnal érdeklődött, hogy kik azok?

A felvilágosításra mosolyogva nézett a kocsis felé:

— Ah! igen szép az érdeklődés mondotta.

11 óra felé járt az idő mire a csapatok bevonultak és ezzel az első nehéz nap sulya leesett a meghajszolt tüzérek lelkéről. Mint értesülünk ma szintén érdekes gyakorlat lesz Hegyközsáldobágy dombos vidékén.

Látogatás a városházán.

Tegnap, hétfőn délután fél 5 óra tájban a főherceg látogatást tett, a segédtitizte *Wagner* ezredes kíséretében a városházán, *Rimler Károly* polgármesternél.

Barátságos beszélgetés közben az ablakon kitekintve nézte a várost.

Nagyon tetszett a fenségnek a város fekvése, a hegyoldallal. A székesegyház és a püspöki lak fekvéséről kifejezte tetszését, hogy dominálják az egész várost. Kérdésközdött a város viszonyairól. Csatornázva van-e a város?

A polgármester bemutatta a főhercegnek a nemrég gr Zichy által adományozott három kis képet, amelyek a régi Váradot ábrázolják a bevétel alkalmából.

A polgármester felvilágosító magyarázatát érdeklő hallgatta. Az egyik képen a várban látható a régi történelmi nevezetességű Mária-templom, amelyben Szent László nyugodott a királyi család többi tagjával.

A főherceg megjegyezte, hogy a várban a templomot most raktárnak használják.

A polgármester megmagyarázta, hogy az más, újabbkori templom; a képen ábrázolt régi Mária-templom elpusztult a török uralom alatt s most csak a helyét tudják.

Hosszabban, tetszéssel nézte a főherceg a polgármester szobájában azt a fényképet, amelyik a József ezred akkori tisztikarát ábrázolja, közöttük néhai József főherceg, ezredtulajdonossal.

Megtekintette a főherceg báró Heisler Donátnak, a nagyváradi vár visszafoglalójának arcképét, amelyet b. *Karg* János, a József ezred volt parancsnoka ajándékozott a városnak.

Az építés alatt levő Fekete Sasról is kérdezősködött a főherceg s a polgármester megmagyarázta, hogy az új épület vigadó lesz.

Elénk érdeklődéssel szemlélte meg a városház disztermét s az ottani képeket.

O felsége arcképénél megjegyezte, hogy saját huszárezredének egyenruhájában ábrázolja

utasítást adjak, hogy hevesebb cselekvésre ösztönözzem, hanem kezdem megállapítani, hogy a maga szerelme nem igen veszedelmes.

— Könnyű magának. De lenne csak az én helyzetemben!

— Nem csüggednék. Ha nem sikerülne, vigasztalnom magam, hogy nem rajtam mult. De azt mondom én magának Laci, hogy ebbe a melegbe ne beszéljünk a szerelemről, mert minden illuzióm elvész.

— Nem bánom. Hát hagyjuk másorra. Teszek ellenben egy indítványt. Menjünk csolnakázni. Ott a vén fűzfák alatt még hűvös van.

— Most bizonyosan merényletet tervez, ki akar borítani.

— Klárka! Bizony Isten nem boritom ki. Látja, meg is esküszöm.

— Maga Laci csacsi, gardedám nélkül nem mehetek magával csolnakázni. Kikapnék otthon. Hanem most az udvariasságához folyamodom.

— Rendelkezzék akár az életemmel.

— Ugyan ne legyen olyan pazar és tékozló. Egy élete van, azzal is ilyen könnyen dobálódik. Nem, nem vagyok annyira követelő. Mindössze arra akarom kérni, segítsen haza vinni a festő állványt; a cselédet későbbre rendeltem ide, de amint látja, hamarabb készen lettem. Dehát bírálja meg végre a tájképeimet.

A fiatal ember közelebb lépve szakértőleg vizsgálni kezdte a vásznat, a bárányfelhő ég alatt húzódt a nádas, eleven élénk színekkel festve a beleömlő erecske, a szénabogja beleszurt favillával s a féllábon álló golya, mindezt igen élethűen adta vissza a festmény. A fiut szemmel láthatólag elragadta.

— Es elakarja velem hitetni, hogy ezt csakugyan maga festette.

Talán nem akarja kétségbevonni az erre való tehetségemet.

— Nem. De meglepő, mert nem is hallottam, hogy festeni tanul. Ez a golya igazán tökéletes az én laikus szakérőiségemhez képest.

— Az az én legkedvesebb madaram. A fiu egy jelentkező mosolyt folytán el, vállára emelte az állványt, a lécre feszített vásznat meg a leány vitte, Lassu léptekkel megindultak a félóra eső kuria felé.

Utközben nem beszéltek. Nehéz volt az elejtett beszéd fonálát újból megtalálni, Közönbős tárgyat meg nem erőszakoltak magukra. Mindössze a leány intézett kérdést az elmúlt esztendő lefolyására vonatkozólag. A fiu azonban rendkívül szórakozott volt. Már jött eléjük a falusi szorgáló, kezét összecsapva szörnyülködött az óriási esemény felett, hogy a szerszámot a nagyságos kisasszony meg az úrfi cipelik.

A fiu meghajolt s mikor a leány bucsura nyujtá kezét megkérdezte:

— Mikor találkozunk?

— Nem tudom, vendéget várunk a bácskából.

— Talán fiatal embert?

— Eltalálta, a leányon egy kis huncutság vett erőt, hogy megkinozza a fiut, mint a vásott gyerekek a cserebogarat szokták. Figyelme nem került el a fiu megütődöttségét s annak ama kérdésére, hogy ismeri-e, azt felelte:

— Sohasem láttam, elárulva a kérőt. A fiu lelkéből sóhajtásként tört ki:

— Es miért jön?

— Azt ő tudja felelé titokzatosan. A fiu bucsut vett s szomoruan ballagott vissza felé. A leány gondolkozva nézett utána. Megbánta a játékot, szívében sajnálkozást érzett a fiu iránt s így megkeltett önmagának vallani, hogy a fiu iránt nem közönyös.

(Folyt. köv.)

A polgármester kijelentette hogy a város Erzsébet királyné ifjúkori arcképét most festette meg, de a két nappal ezelőtt megérkezett kép még nincs kifüggesztve.

A város milleniumi képe lekötötte a fenség figyelmét s érdeklődéssel hallgatta a polgármester magyarázatát a kép tárgyáról: Zsigmond király találkozása Ulászló lengyel fejedelemmel, Szent László sirjánál, az ősi székes-egyházban.

Bemutatta a polgármester a többi képeket is. Deák Ferenc Tisza Kálmán és Kossuth Lajos képeit.

A Tisza Kálmán képénél a polgármester rámutatott a képre:

— Bizonyára ismeri Fenség, kit ábrázol e kép.

A főherceg gondolkozott, mintha emlékei között keresne s látszott, hogy ősmérs az alak.

A polgármester azonban csakhamar felvilágosította:

— Tisza Kálmán!

— Igen, igen! Tisza! — szólott a főherceg.

A télihomályban levő Kossuth Lajos képénél egészen közel ment a főherceg s úgy szemlélte pár pillanatig.

Majdnem egy félórai időzés után a főherceg távozott a városházáról.

A lépcsőházban azonban ismét -megállott és érdeklődéssel szemlélte a mennyezeten levő freskókat s figyelemmel hallgatta a polgármester magyarázatát a Szent László megdicsőülését és a Nagyvárad visszafoglalását ábrázoló falfestményekről.

Ezután szívélyesen búcsút vett a polgármestertől s elhagyta a városházát.

Villamos-telep a Jád-patakon.

— Beadvány Nagyvárad városához. —

Mikor Nagyvárad városa a villamos létesítést tervbe vette, felmerült az eszme, hogy nem volna-e célszerűbb vagy a Körözs vizierjét felhasználni hajtó-erőül, vagy a Jád-patak vizierjét venni igénybe, hogy ott állítsanak fel villamos telepet, amelylyel Nagyvárad város villamos világítását s másnemű elektromos áram szükségletét olcsóbban kielégíthetnék. Az eszmét azonban elejtették s teljesen gőzüzemre rendezte be Nagyvárad városa villamos művét.

A Jád patak vizierjének felhasználását most gróf Korniss Károly felelevenítette.

Tegnap beadványt intézett a gróf Nagyvárad városához, amely szerint a Jád patak vizierjének felhasználásával villamos központi telepet szándékozik építeni, amely Nagyvárad városát és a környéket olcsó villamos árammal látná el. Természetesen a nagy művet csak úgy létesíthetné, ha Nagyvárad áramszükségletét megnyerhetné. Ez esetben tartalékolva átvinné Nagyvárad város jelenlegi villamos telepét. A vízművi terveket Steller Antal budapesti magánmérnök, az elektromos és gépészeti terveket pedig Hoór Mór készítene.

A beadvány, a bevezető részen kívül a következő:

1. A megépítendő elektromos központi telepen termelendő elektromos energiát első sorban a Nagyvárad város tulajdonát képező elektromos erőátviteli világítási központi műnek, illetve Nagyvárad városnak kívánom rendelkezésére bocsátani oly módon, hogy a nagyvárad elosztó hálózat szükségelte kilowatt-órákat a nagyvárad gőzüzemű központi telep kapcsoló-

tábláján a nagyvárad fogyasztóhálózat számára rendelkezésre bocsátanom oly kilowatt-óránként fizetendő egység- vagy átalány-áron, mely az e kilowattórákért Nagyvárad város által fizetett szénköltségnél semmiesetre sem nagyobb, de valószínűleg valamivel kisebb költséget fog okozni, úgy hogy Nagyvárad városa a szénköltségekben, a gépházi fenntartási költségekben, kenő és tisztító-anyagokban ily módon tetemes megtakarítást fog elérni.

2. A nagyvárad nagyiparnak a szükséges áramot ugyancsak a mai szénköltségi árnál olcsóbb áron szándékozik rendelkezésére bocsátani és pedig oly módon, hogy a város hozzájárulásával közvetlenül szolgáltatná az áramot a nagyfogyasztóknak, tehát Nagyvárad városnak hálózatát ily módon újabb beruházások nem terhelnék. Viszont Nagyvárad városnak, mint teleputajdonosnak jogai elismerése gyanánt az e nagyfogyasztóktól elért évi bevételek bizonyos százalékát évenként a város pénztárába befizetni szándékozik.

3. Az áramszolgáltatásra vonatkozó megállapodásokat hosszabb időre, sőt ha város úgy kívánja, a vízjognak egész tartamára vagyok hajlandó Nagyvárad városával megkötöni.

4. Tekintettel arra, hogy a Jád vízhozama — mint már előbb hangsúlyoztam — igen tág határok között ingadozik, igénybe szándékoszom venni a Nagyvárad város tulajdonát képező gőzüzemű telepet gőztartalék gyanánt és pedig oly módon, hogy a gőzüzemű telepek kezelését és fenntartását, valamint a fűtő anyag költségeinek fedezését saját felelősségemre és terhemre átvesszem, vagy oly módon, hogy a városnak a tényleg a fenntartásra és kezelésre, valamint az anyagokra felmerült költségeit megtérítem.

Mivel a fentiekben jelzettem megoldás megvalósulása esetén gőzüzemű tartalék telepet építenem nem kell, kisebb tőke szükséglet állana be és így Nagyvárad városnak előnyösebb feltételek mellett szolgáltathatom az áramot, ha megfelelő megállapodások révén megszerzem azt a biztosságot, hogy Nagyvárad városa a fentiekben vázolt keretekben az áramszolgáltatást igénybe venni és a gőzüzemű telepet, mint gőztartalékot rendelkezésemre bocsátani szándékozik. Mivel e kérdések ezek szerint a mű tökeszerűségének megállapítására lényeges befolyással vannak, kívánatos volna, hogy még az építés megkezdése előtt Nagyvárad várossal megállapodhassam az áramszolgáltatás feltételeiben és e feltételeket magában foglaló olyan előzetes szerződést kösssek, mely abban az esetben válnék érvényesé, ha megállapítandó záros határidőn belül a telep építését megkezdem és befejezem.

Kérem a tekintetes Tanácsot, hogy előterjesztésemet figyelembe véve, a tárgyalásokat velem megkezdni és ily előzetes megállapodást kötni méltóztassék. Az ily megállapodás lehetővé tenné, hogy a művet Nagyvárad város szükségletéhez alkalmazkodva építhessem meg és Nagyvárad városa az áramtermelés mai önköltségének csökkenését biztosítva, tetemesen emethetné művének jövedelmezőségét, függetlenül magától a szénpiac esélyeitől és kis- és nagyiparának újabb hatalmas iparfejlesztő eszközt, olcsó munkaerőt bocsáthatna rendelkezésére.

Amennyiben a tekintetes Tanács e tárgyalásokat megkezdni és az év őszéig a fentiekben jelzettem keretben előzetes megállapodás létesülne, a mű építését a jövő év tavaszán előreláthatólag megkezdhetném és a következő év folyamán a mű áramszolgáltatása megindulhatna. E tervvel Nagyvárad város világítási és erőátviteli szükséglete számára a nagyvárad gőzüzemű telep támogatásával 8 millió kilowattórát lehetne a fogyasztó piac rendelkezésére bocsátani, melynek szénértéke a mai szénárak alapján legalább is évi 400,000 koronára tehető. Előterjesztéseimet a tekintetes Tanács jóindulatába ajánlva, maradok

Budapest, 1908. július hó 11-én.

Mély tisztelettel

Gróf Korniss Károly s. k.

A D. M. K. E. sajtó-ankétja.

A nagyvárad osztály sajtóbizottsága.

Vasárnap délelőtt 11 órakor a Vármegye-ház kistermében tartották meg a nagyvárad ujságírók Glac Antal főispán, ügyvezető elnök elnökle alett azt az ankétot, amelyre az alakuló nagyvárad osztály hívta meg őket.

A D. M. K. E. nagyvárad osztályának elnöksége részéről ebben a meghívásban, nemcsak a nagyvárad sajtó iránt kifejezett figyelmes udvariasság fejeződött ki, hanem — a komoly és eredményes munkára biztató — amaz élelítés, mely eleve felismerte, méltányolta és kérte a sajtónak a kulturegyesület megalakulásában szinte nélkülözhetetlen lelkes támogatását. Mint a lefolyt ankét eredménye mutatja, az elnökség a sajtó munkásának eme hazafias készségében, mely mint szent kötelesség lebeg előttünk, nem csalódott. A megjelentek dr Vucskics Gyula és Sas Ede szerkesztők személyében megválasztották a D. M. K. E. nagyvárad osztálya sajtóbizottságának elnökségét és megalakították a bizottságot, mely most már tervszerű működéssel fogja zsurnalisztikai téren is támogatni ezt a nagy jövőre hivatott kultur-intézményt.

A sajtó ankéton jelen voltak: Glac Antal elnökle alatt: dr Vucskics Gyula, Sas Ede, Hegedüs Nándor, Rátky Gyula, Tyll János, Nagy Mihály, Emőd Tamás, Vidosits Gyula, Sebő Imre.

Glac Antal főispán 11 órakor nyitotta meg az ülést. Megköszönte az ujságírók érdeklődését, majd üdvözölve a megjelenteket lelkesszavakkal emlékezett meg a kulturális törekvés szükségességéről és a D. M. K. E.-ről. Bihar-megyének feltétlen szüksége van — mondotta — egy magyar kultúra ügyeit szolgáló intézményre és üdvös és a nagy cél érdekében való, ha ezt az intézményt mindjárt egy már meglévő hatalmas kultur egyesület védőszárnyai alatt hozhatjuk létre. Ilyen védő szárny a D. M. K. E. amelynek most Nagyváradon osztályt akarunk csinálni.

A megalakulásnál, de a tovább fejlődésnél is első sorban a sajtóra van szükség. A sajtó van hivatva arra, hogy támogassa, segítse a kultur törekvéket, felrázza a közönséget letargiájából és tudatára ébressze ama nagy kötelességének miszerint neki a magyar kultúra érdekében tenni kell. Kéri a megjelenteket alakítsák meg a D. M. K. E. nagyvárad osztályának sajtó bizottságát, mely a sajtó ez irányú további teendőit fogja majd irányítani.

Dr Vucskics Gyula: Örömmel csatlakozik a mozgalomhoz, mely a D. M. K. E. itteni osztályának megalakítását tűzte ki célul. Eleinte szebbnek tűnt volna ugyan felölelte, ha Bihar-megye külön létesített volna kulturegyesületet. Most azonban belátja, hogy a D. M. K. E. nagyvárad osztályának megalakításával történő megoldásával történő megoldása lesz a leghelyesebb. Részéről minden tekintetben csatlakozik a mozgalomhoz.

Glac Antal főispán a D. M. K. E. Nagyvárad Osztályára vonatkozólag kijelenti, hogy ez önálló alakulás és mint ilyen is fog működni. A nagyvárad osztályhoz több szomszédos vármegye is fog még tartozni és különös nyomatékkal mutat arra, hogy ez egyszersmind egész Délmagyarországra kiható kereskedelmi szakosztály is lesz, melynek komoly és intézményekben is megnyilatkozandó programja van. A nagyvárad osztály önállóságát az is jellemzi, hogy külön védnökei, ügyvezető elnöke és igazgatósága lesz.

Sas Ede mindenben hozzájárul a főispán és dr Vucskics Gyula által elmondottakhoz és a mozgalomhoz teljes lelkesedéssel szintén csatlakozik.

Ezután a sajtóbizottság a következőképen alakult meg.

Elnök: Dr. *Vucskics Gyula* a Tiszántul felősszerkesztője. Helyettes elnök: *Sas Ede* a Nagyvárad főszerkesztője. A jegyzői teendőik elvégzésére *Rátkay Gyula* titkárt kérték fel. A elvált bizottság megalakítása után az ülés véget ért.

Előfizetési felhívás.

A félév kezdetén bizalommal fordulunk olvasóinkhoz, kérve az előfizetés megújítását és lapunk terjesztését szélesebb körökben.

A mi lapunk az ő olvasóiban nem csupán előfizetőit látja. Tábor vagyunk, egy tábor a lap az ő olvasóival, a tábor lobogóján pedig a keresztény Magyarország jelszava van felírva. Ezért küzdünk azzal a rendületlen meggyőződéssel, hogy Magyarország jövője attól függ, mennyire képes egész szervezetét, közszellemét és közéletét átítani a keresztény eszmékkel?

Kereszténység és magyarság: e két gondolat együttesen biztosítja a jövőt. A keresztény magyar közönséghez fordulunk tehát most is, kérve lapunk támogatását, terjesztését. Ami győzelmünk mindnyájunk diadala s ez a diadal Magyarország szebb jövőjének biztos záloga.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 "

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

* **Szmrecsányi püspök utazása.** Megyéspüspökünk, dr. *Szmrecsányi Pál*, ki néhány hetet Schweiznak Ragaz nevű üdülőhelyén töltött, holnap St.-Moritz-Badba utazik, hol a nyárnak hátralevő részét fogja tölteni.

* **Személyi hírek.** *Glacz Antal* főispán Budapestre utazott. — *Novotny S. Alfonz* főgimnáziumi igazgató folyó hó 14-én nyári tartózkodásra néhány hétre a Balaton mellé utazott. Távollétében igazgatói teendőiben *Hill József* tanár helyettesíti, ki naponként délelőtt 10—11-ig tart hivatalos órát az igazgatói irodában.

* **A költségvetés jóváhagyása.** Eddig még ex-lexben volt Nagyvárad városa; a városi pótdadót is csak a múlt évi 47 százalékban szedte a városi adóhivatal, mert a város költségvetése nem volt jóváhagyva. A belügyminiszter most küldte le jóváhagyva a város ez évi költségvetését, több csekélyebb észrevétellel. Eszerint a kiadás 2126811 kor., a bevétel 1639139 kor. Az így mutatkozó 487672 kor. hiány fedezésére az 55 százalék pótdadót engedélyezi a miniszter.

* **Pályázat a nagyváradai állami iskolákhoz.** A Néptanítók Lapjában három nappal ezelőtt megjelent a pályázat a szeptemberben megnyíló nagyváradai állami iskolának 20 tanítói, illetve fele részben tanítónői állásra. Azóta

alig van más dolga a helybeli kir. tanfelügyelőségnek, mint lajstromot vezetni a beérkezett kérvényekről. Tegnap délelőtt nem kevesebb, mint félszáz kérvény érkezett a 20 állásra, de jön még f. hó 20-ig (akkor telik le a pályázat) legalább hatszor annyi. Szegény tanfelügyelő, szegény főispán, szegény államtitkár és szegény kultuszminiszter! Mert hát, Madách szerint, sok az eszkimó és kevés a foka.

* **A hadtestparancsnok levele.** Frank Tibor altábornagy, a temesvári 7. hadtest új parancsnoka udvarias levelet intézett Nagyvárad városához, amelyben tudatja, hogy a parancsnokságot átvette s kéri, hogy Nagyvárad városa továbbra is tartsa az eddig tapasztalt jóindulatát a katonasággal szemben.

* **A szegény vármegye** Biharmegye törvényhatósága a márciusi közgyűlésen elhatározta, hogy tekintettel folyton fokozódó árvaszéki munkára a jelenlegi előadói kar mellé még két ülnöki és egy aljegyzői állást rendeztesít. Ugyancsak ekkor határozta el a megye azt is, hogy Fráter Kálmán helyettes elnök részére 800, Jerzsák István helyettes elnök és Udvarhelyi Béla tanácsvezető ülnök részére 600 korona működési pótlékot ad. A kiadásokat kedig a közszükségleti alap megtakarításából tedezte volna a vármegye. A határozat tegnap érkezett vissza Biharmegyéhez a miniszter jóváhagyása nélkül. A miniszter a jóváhagyást azzal az indoklással tagadta meg, hogy a kiadások fedezésére a megye a költségvetésbe nem vett fel semmit, működési pótlékot pedig a vármegye csakis külföldi méltánylás érdemlő esetekben adhat, ezt is csak akkor, ha fedezete van. Már pedig a vármegye olyan rossz anyagi viszonyok között van, hogy ily kiadásokra nem köthet.

* **Elveszett hivatalos irományok.** Egyik városi kézbesítőt vasárnap kellemetlen meglepetés érte. A Rákóczy-uti honvéd-kiegészítő parancsnokság épületéből jövet, a nála lévő összes kézbesítendő iratokat elvesztette. Mivel a szegény ember ez által nagyon kellemetlen helyzetbe került, ezután kéri a megtalálót, hogy az elveszett iratokat a városházán átadni sziveskedjék.

* **Felakasztotta magát.** Tenkéről jelentik: *Matuska István* odaváló lakos tegnap felakasztotta magát és meghalt. Tettének oka mindeddig ismeretlen.

* **Kolera?** *Tamás Pál* magyarcskéi lakos állítólag kolera tünetek között hirtelen meghalt. A halál valódi okának felderítése végett szigorú vizsgálat indult meg.

* **A szerelem.** Tudósítónk jelenti telefonon hogy a Nagybjom községbéli lakos öz. Csómek Sándorné tegnap felakasztotta magát és mire észre vették már halott volt.

* **A szesz.** A mértéktelen ivásnak minden nap megvan a maga áldozata. Mint értesülünk *Schiller József*, Körösszeg-apáti községi kovács fia tegnap délben részegen ment haza. Az édes apja emiatt erélyesen megdorgálta, mire fia mielőtt megakadályozhatták volna agyonlőtte magát és szörnyen halt.

* **Napszurás.** Az első forró nap alig érkezett el máris itt van az első hír a napszurásról. Mint bennünket értesítenek *Kise Onuc* bihari gazda szekéren ment az aratásra, miközben napszurást kapott és meghalt.

* **A mentők dolga.** Ma délelőtt 11 óratájt a mentők, akik a Szent László-téren összeesett szivbajos egyént vittek be a kórházba, visszajövet éppen akkor értek a kishidhoz, mikor egy rendőr egy elűtött egyén

talpraállításával bajlódott. A mentők az elűtött öz. Deák Lajosné lakására, Fűzes-utca 19. sz. szállították. A vigyázatlanul hajtó köröstarjáni asszonyt, Bognár Sándornét előállították a rendőrségre, hol folyamatba tették ellene az eljárást. Az elűtött asszony sérülése nem veszélyes.

* **A Pannonia** kávéházban ma, kedd este a 36-ik *Rácz Lacci cigánykirály* teljes zenekarával bucsu-hangversenyt tart.

* **Kórelem.** Felkérjük az n. é. közönséget, hogy Nagyvárad és Váravelence állomásokról Püspök- és Félix fürdőbe történő utazásaik alkalmával, ha a kirándulás 24 óránál több időre nem tervezetik úgy Nagyváradon, mint Váravelencén menettérti jegyet váltani sziveskedjenek, mert ez által a visszatéréskor a menetjegy váltás kellemetlensége elkerültetk. Kolozsvár 1908. június hó. Az üzletvezetőség.

* **Akar Ön jó bort inni?** akkor siesen *Paizs Béla* vendéglőjébe, ahol olcsó pénzért kitűnő konyhát, pompás borokat, szolid kiszolgálást s jéghideg finom sört talál s kellemesen eltöltheti üres óráit a rekkenő hőségben a nap izzó sugarai ellen édes menedéket nyújtó hűs kerthelyiség árnyas fái alatt.

* **Európa mozija.** Kies fekvésű, hegyi ózondus levegőjű kerthelyiségében a szolid kiszolgálásáról és pompás konyhájáról híres *Európa-szállónak* remek mozgóképek, az Apolló-mozgófénykép-színház mesésen sikerült főlvételei szórakoztatják a mulatni vágyó közönséget. A széles vetítő-vászonon megelevenednek az orosz forradalom véres mozzanatai, az anarkisták, a forradalmárok bombáinak borzalmas pusztításai markáns, élethű színekkel peregnék be előttünk, majd a kacagtató bohózatok és a legaktuálisabb, legújabb párisi főlvételek szórakoztatják a publikumot. *Belépő-díj nincs.* Szolid kiszolgálás. Igen olcsó árak. A zenét *Pócsi Lacci* teljes zenekara szolgáltatja.

* **A Náci bácsi mozija.** Weisz Ignác, a *Nemzeti-szálloda* közkedvelt bérője a mai naptól kezdve esténként 15, Nagyváradon még nem látott mozgóképet mutat be. A kizárólag jobb közönség által látogatott helyiségben jó ételek és italok szolgáltatnak fel igen olcsó árban. *Belépődíj nincs.* A zenét *Varga Stefi* zenekara szolgáltatja. A műsor a következő: Elvarázsolt ház. — Női párbaj. — Borbély és bohóc. — Csoda-tyúk. — Poloskás kisasszony. — Dinnye hatás. — Csodálatos hajnövesztő. — Csoda-halászat. — Pajkos gyermekek. — Betörők munkában. — Fényképészni. — Little Tich átváltozó-művész. — A menyasszony álma. — Aranybogár. — A boszorkány titka.

* **Uj vendéglő.** A volt «Kecskeméty-féle» vendéglőt — mely a vidékiek kedves találkozó helye *Strobl Fános* vendéglős vette meg. Nagy nyári helyiségek. Kitűnő borok és frissen csapolt kőbányai sör hideg és meleg ételek állandóan kaphatók.

x **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

x **Panama kalapok, nyári férfi ingek és színes cipők REICHARD** áruházában olcsón lesznek árusítva.

Botrány a Félix-fürdőben.

Ebben a gyönyörű fürdőben, ahová békés polgárok járnak szabadidejüket kellemesen eltölteni, vagy gyógyulásra szoruló betegek fájdalmaikra enyhülést keresni, tegnap sajnálatra méltó botrány történt. — Nagyon természetes, hogy a botrány okozója nem a fürdő előkelő közönsége közül került ki, hanem egy véletlen odavetődő részeg körműves okozta, ki bizonyára megfogja kapni méltó büntetését.

Vasárnap hire ment, hogy a városunkban időző királyi herceg Félix-fürdőbe is el fog menni. Erre a hírre hihetetlenül meglelt a

fürdő a kíváncsiak tömegével. Ezen a tolongáson keresztül törte magát egy ittas kőműves a Félix-fürdő udvarára és bort kért. A bort ki is szolgálta egy pincér és a kőműves, akit Szomódi Ferencnek hívnak hozzá is fogott annak elfogyasztásához, midőn a főpincér előtte elhaladva észrevette, hogy a vendég többet ivott a kelleténél. Hozzá közeledett tehát és udvariasan kérte, hogy fizesse ki a bor árát annál is inkább, mert már a közönség távozni készült.

Mintha csak erre várt volna Szomódi itt volt az alkalom hogy beleköthessen valakibe. Lehordta a főpincért mindegyiknek, csak jónak nem, széket ragadott azzal hadonászott, majd poharakat tört, szóval pusztított a teremben.

A főpincér, az üzlete kitűnő hírnevét joggal féltő vendéglős Komzsis Alajos utasítására nagyobb botrányt elkerülendő csendőrséget kért.

Szabó Lajos csendőrvezető meg is jelent és tapintatosságból csupán oldalfejevel és is kérte a vendéget, hogy fizessen és távozzon a békében.

Szomódi azonban belekötött a csendőrbe is, kifogásolva, hogy nincs puska és szurony nála, nincs is joga őt rendreutasítani, majd pedig megütötte a csendőr jobb karját. A türelmét vesztett csendőr erre kardot rántott és letaróztatta a garázda kőművest — az időközben teljes fejezetben odaérkezett csendőrtársa segítségével és elkísérték a botrány színhelyéről.

Igen természetes, hogy ez a kínos eset nagy csődületet támasztott, de a mint a botrány okozóját elkísérték, néhány perc alatt lecsilapultak a kedélyek és a fürdőben levő előkelő közönség a késő éjjeli órákban azzal a benyomással távozott, hogy ez a kínos botrány az országos hírű fürdő jó hírnevének mit sem árthat.

TÁVIRATOK.

A király találkozása Lajos Viktorral.

Szalzburg, július 1. Ő felsége a király augusztusban azaz 78-ik születése napján találkozni fog Lajos Viktor főherceggel. A hír óriási feltűnést keltett, mert a főherceg már 5 éve teljes visszavonultságban él. A visszavonultság oka még mindig rejtély a nagy nyilvánosság előtt.

Kossuth állapota.

Karlsbad, július 13. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter örvendetes javulása egyre tart. Az egyes izületekben jelen volt spontán fájdalmak csökkentek, az izületek nyomási érzékenysége azonban még mindig elég jelentékeny. Áldor Lajos dr főorvos a vasárnap folyamán két ízben is tett látogatást a beteg miniszternél és bár jelentékeny javulást konstataált, mégis a legnagyobb nyugalmat ajánlotta. Délelőtti látogatása alkalmával a miniszter hőmérséke 36.4 C volt, közérzése pedig mindkét alkalommal igen jó. A karlsbadi fürdőközönség élénk érdeklődéssel kíséri a beteg miniszter állapotáról szóló híreket és örömmel vette tudomásul, hogy Kossuth Ferenc jobban van.

Petroleum forrás egy iskola alapjában.

Karánsebes, július 13. Itt az iskola alapozásánál petroleum forrásra bukkantak. A forrás oly bőven önti a petroleumot, hogy a lakosság nem győz elegendő edényt összehordani, amibe felfogja a még tisztítatlanul is jól égő olajat.

A fiumei hajósztrájk.

Fiume, július 13. Az Ungaro-Croata sztrájkja változatlanul tovább tart. Négy torpedónaszád végzi a posta szolgálatot. A sztrájkolók magatartása példás. A kereskedők egyesülete újból táviratot intézett a kereskedelmi miniszterhez, akitől a sztrájkjal szemben gyors segítséget kér.

A portugál király civillistája.

Lisszabon, július 13. A kamara élénk vita után nagy többséggel elfogadta civillistáról szóló törvényjavaslat első szakaszát. A következő szakaszokat hétfőn tárgyalják. Csak Alpoin hívei és a republikánusok szavaztak a civillistáról szóló javaslat első szakasza ellen.

NYILTÉR.

Gazdasági

KÖTELEKET,

Kéve köteleket,

zsinórokat, zsinegeket, tor-

naszereket és hinta ágya-

kat minden méretben.

Zsákokat

Ponyvákat,

bármely minőségben

legolcsóbban

szállít

Radó Samu és T^{sa}

kötélfonó ipartelep

Nagyvárad, Nagyvásár-tér. Telefon 240.

Igazságszolgáltatás.

A munkásbalesetbiztosításban most már az 1907. évi XIX. t. c. értelmében a munkaadó elleni igények csak akkor és annyiban érvényesíthetők a rendes bíróságok előtt, amennyiben a baleset folytán megsérült munkás vagy ennek elhunytja esetében annak hátra maradtjai a keresetképesse csökkenése folytán elvesztett jövedelemnek az idézett törvényben megállapított 60 százalék, illetve 40 százaléknál felüli rész csak akkor igényelhetik munkaadótól, ha előzőleg a büntetőbíróság a munkaadónak, vagy megbízottjának a baleset előidézése körüli szándékosságát vagy gondatlanságát jogerősen megállapította, vagy pedig, ha kimutattatik, hogy ez a büntető bírói megállapítás a munkaadó vagy megbízottja személyében rejlő okok miatt nem volt lefolytható. A Kuria egy adott esetben kifolyólag most erre való tekintettel úgy határozott, hogy az idézett törvény 82. és 83. szakaszaiban meghatározott, ezeknek az előfeltételeknek kimutatása nélkül a kereset a rendes bíróság előtt meg sem indítható, miért is az olyan kereset elbírálására amelyben ezeknek a feltételeknek fennforgása kimutatva nincs, a rendes bíróság hatáskörrel sem bír, amiért is az ilyen kereset érdemleges elbírálás nélkül elutasítható.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonaözsde határidő.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, július 13.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, július 13.

Oszták hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Oszták m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. július 13.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	145.—
Oszták járadék papírban	—	97.25
Oszták járadék ezüstben	—	99.—
Oszták járadék aranyban	—	116.50
Oszták korona járadék	—	97.50
1860. oszt. államsorsjegyek	—	150.25
Oszták magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Oszták hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50

Csöd. Pelley és Schmidt nagyváradi bútorkereskedő cég ellen a csöd elrendellett. Csöd gondnok: Sebő Mihály, helyettese dr Vas Andor. Bejelentési határidő augusztus hó 24. Felszámolási határidő szeptember hó 24.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Házassulandók figyelmébe!

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis a

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyváradi, Szent László-tér 1. szám.
a kishíd mellett.

Telefon 166. Telefon 166.

Klein Testvérek

argol vászon- és zefírek fraacia pouplin
és delin, Sveici himzet batistok, Tüll és
esipke szövetekeket feltűnő olcsó árban áru-
sitjuk el, bordűr Volin 27 kr. blus zefír 25 kr.

Zöldfa-utca elején Hadsz féle helyiség.

Székely Imre

elsőrangú uri- és női fehérnemű
tisztító intézete

Nagyvárad Színház-utca 4.

Hant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyváradi,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Alapított 1890.

Rosenzweig Rósa

Párisi mellfűző műterme

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3.

Bartos M. és Ésa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.

Kizárólagos harisnya és ernyőkülönlegességek. —
Allandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-har-
isnyákban s keztükben a legegyszerűbből a leg-
finomabbig, továbbá eső- és napernyők. — Foly-
tonos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöl-
tetnek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

SEBŐ IMRE könyv- és papirkereskedő
NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortophéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, pap-
lanlepedő, párnahuzat toll állandóan
kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyékét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronemer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű
zenekedvelő közönséget, hogy a Szent Já-
nos-utcai 1. sz. alatt levő raktárban
nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK

és

PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-
szintén

havi bérletre igen olcsó árban
számítva. — A nagyérdemű közönség
pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

A NAGYVÁRADI FÜRDŐK ÚJ MENETRENDJE.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖK-FÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velece >	8 01	10 01	2 21	5 01	6 52	9 28
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 45

PÜSPÖK-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Püspökfürdő ind.	8 59	0 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece >	8 11	10 11	2 31	5 11	7 02	9 38
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 17
Rontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 27
V.-Velece >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 30
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 34

Nagyvárad város adóhivatalától.

7666—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy az I-ső kerület
vagyis olasz városrészben lévő nyilvános szám-
adásra kötelezett vállalatok és egyletek adójára
vonatkozólag 1908. évre szerkesztett és az adó-
kivető bizottság elé terjesztendő adókiszámítási
javaslatokat magában foglaló lajstrom a város-
házánál a városi adóhivatal 22-ik sz. szobájá-
ban f. évi július 11—18-ig 8 napi közszemlére
kitétetett, a hol a hivatalos órák alatt bárki
megtekintheti.

Figyelmeztetm az adóköteles társulatokat,
hogy amennyiben a javaslat ellen észrevételeik
volnának, azokat a tárgyalás előtti napokon a
kincstári képviselőnek szóbelileg (a Pénzügyi-
palota II. emelet 26. sz. szoba) előadhatják,
hogy így minden felesleges írásbeli tárgyalá-
soknak és hosszadalmas felelőzéseknek lehető-
leg eleje vételessék.

Az adótárgyalás 1908. évi július 31-én
d. e. 8 órakor az adókivető bizottság (Tisza
Kálmán-téri etemi leányiskola II. b. sz. tanterme)
helyiségében fog megtartatni.

A tárgyaláson minden érdekelt megjelen-
het, esetleg jogának megvédése végett kellőleg
bélyegezett meghatalmazással mást megbizhat.

A meg nem jelenés azonban az adó meg-
állapítását nem akadályozza.

Nagyvárad, 1908. évi július 8-án.

Lukács Ödön,
tanácsos.

7738—7739—1908.

Hirdetmény.

Nagyvárad város I—II. kerület összes város-
részeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügy-
igazgatóság érvényesítésével ellátott — a föld- és
házbirtok után járó 1908. évi általános jövedelmi
pétadó és fegyveradó kivetési lajstromok az 1883.
évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi július
14—21 napjain át nyolc napi közszemlére a városi
adóhivatal 15-ik számú szobájában a II-ik kerület
Ujváros és Külvárosra nézve, 21-ik számú szobá-
jában az I-ső k-ület Olasz városrésze nézve
azon figyelmeztetéssel tétetnek ki, miszerint érdekelt
adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre elő-
írt adót ott megtekinthetik s az elleni netáni fel-
szólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel
már az előző évben is megróve voltak, a lajstrom
közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt
azok dedig, kik ezzel a folyó évben először rovat-
tak meg, ezen adójuknak adókönyveskéjükbe tör-
tént bejegyzését követő 15 nap alatt — a később
benyújtott felelőzések érdemi tárgyalás alá nem fog-
ván vétetni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írás-
ban benyújthatják.

Nagyvárad, 1908. július hó 11-én.

Városi adóhivatal.

BETON VÁLLALKOZÓ

szíves figyelmébe ajánlom a T. K. építész és
építető uraknak, hogy vállalkozom egyszerű mun-
káktól legdiszesebb kivételgel, ugymint Terrázó,
vasbeton, cement, burkolatok. Rendelésre készí-
tek márványutántzat, szokli vagy kör és függő
lépcsőket, ugy Rabic falhoz gipsztáblák készítését
cementből. Fürdőkád, vízmedencék és földalatti
csatornák levezetését lelkiismeretesen és jutányo-
san készítek. Kész betoncsöveket eladásra tartok
10 és 15-ös 20-as 30-as belméretekben. A nagy-
érdemű közönséget értesítem, hogy levélbeni fel-
szólításra ugy vidéken, mint helyben készséggel
megjelenek. Becses pártfogásukat kérve,

kiváló tisztelettel.

259

BODÓ SÁNDOR cementező-mester
Nagyváradon, Vitéz-u. 18. sz.

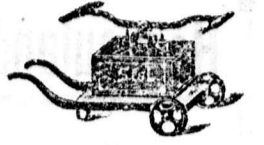

STERN JAKAB

első nagyváradai villanyerő: berendezett réz és harang-
öntődjé, épület, díszbádagos és vízvezetek felszerelő.
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.
Városi és vidéki telefon 194.

Készít ércárut, gépielszereléseket, fém és
sárgaréz, nyersöntvények, bármilyen cse-

gők, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőz-
vezetékekhez szükségeltető sárgaréz és fémmunkákat,
mindennemű épület és díszbádagos munkákat, víz-
vezetési berendezéseket. Saját találmányu és a m.
kir József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN
fejlesztő készülékeimmel felszerelék városok, kasté-
lyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat.
Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközök.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemebb látogatott, szórakozó helye.
Most nyitott meg az Európa remek herthelyisége.
Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely.
Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős
szját te mész, kitűnő borával, finom Dréher
sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha.
A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berende-
zett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a
közönség figyelmébe.

Szülők figyelmébe!

A legsz. Megváltóról nev. nővérek
nevelőintézetében

Rohonczon (Vasmege, vasuti állomás)
a jövő iskolai évre felvétetnek 6-18
éves, kath. vallású leányvöendékek
teljes ellátásra havi 30 koronáért. Kü-

lönösen ajánlható ez a kies, egészsé-
ges hegyi vidéken fekvő intézet azon
szülőknek, akik leányaikat polgáriasan
neveltetni s a német nyelvre gyakorlati-
lag taníttatni akarják. Az intézetben
van elemi és felső népiskola (a polgári
leányiskolával), kézi munka- és zene-
oktatás, német nyelvű társalgás. Bővebb
telvilágosítást az igazgatóság ad.

FOGAK

3 koronától feljebb; csapfog 5 korona és 8 korona,
aranyfog 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szak-
mába vágó munkát olcsó árban és jótállással

FOGMŰTEREM Nagyvárad, Rákóczi-ut 22.

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

„A világ közepéhez“ címzett kert-
helyiségembe a

Vénusz mozgófénykép

ma és minden este előadást tart.

:: Világhírű felvételek. ::

Szabad bemenet!!

Becses pártfogást kér

Bethlen utca.

Paizs Béla

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedő
NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Ajánlja a következő törvénykönyveket az érdeklődők szives figyelmébe:

A büntetőtörvények és a bűnvádi
perrendtartás kiegészítéséről és
módosításáról szóló t.-c.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881:
LX. t.-c. módosítása és kiegészítése.

Az országos ügyvédi gyám- és nyug-
díjintézetéről szóló törvénycikk.

A közegészségügy rendezéséről
szóló 1876: XIV. t.-c. módosi-
tásáról.

A szeszadóról, valamint a szesz-
termeléssel együttesen készített
sajtolt élesztő megadóztatásáról
szóló t.-c.